

Vanhemmuus jatkuu

**Selkokielen opas sinulle, jonka lapsi
on otettu huostaan tai sijoitettu kodin ulkopuolelle**

Vanhemmuus jatkuu

Selkokieline opas sinulle, jonka lapsi on otettu huostaan tai sijoitettu kodin ulkopuolelle

Teimme tämän selkokieline oppaan, sillä vanhemmuus jatkuu silloinkin, jos lapsi otetaan huostaan tai sijoitetaan kodin ulkopuolelle.

Teksti Voikukkia-toiminnan
ja Vahvistu vanhempana -hankkeen työryhmä

Selkomuokkaus Tuula Puranen
Ulkoasu Jaana Teräväinen

Kuvalähteet Voikukkia-toiminta, kuvapankit Freepik / Iakov Filimonov ja Shutterstock

ISBN 978-952-7059-37-1
ISBN 978-952-7059-38-8 (pdf)

Paino Euraprint, 2020

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Pinninkatu 51
33100 Tampere

www.tukiliitto.fi

Sisältö

1. Vanhemmuus jatkuu.....	5
Sanastoa	5
2. Huostaanotto ja sijoittaminen ovat osa lastensuojelua	6
Sanastoa	8
Sanastoa	9
3. Huostaanotto päättyy viimeistään täysi-ikäisenä	10
4. Vanhemmuus jatkuu myös huostaanoton ja sijoituksen aikana	12
Sanastoa	13
5. Huostaanoton vaikutuksia	14
Huoltajan oikeudet.....	16
6. Monenlaisia tunteita.....	17
Vinkkejä omien tunteiden kohtaamiseen	18
7. Tapaamiset ja yhteydenpito.....	19
Ajatuksia ja vinkkejä yhteistyöstä	22
8. Pidä huolta itsestäsi	23
Vanhemman muistilista.....	23

1.

Vanhemmuus jatkuu

Vanhemmuus jatkuu silloinkin, jos lapsi otetaan huostaan tai sijoitetaan kodin ulkopuolelle.

Vanhempi on aina oman lapsensa vanhempi. Vanhemmuus jatkuu silloinkin, jos lapsi otetaan huostaan tai sijoitetaan kodin ulkopuolelle.

Olet edelleen lapsesi äiti tai isä ja tärkeä osa hänen elämäänsä. Tämä opas on tarkoitettu kaikille, jotka haluavat selkokielistä tietoa lastensuojelusta ja vanhemmuudesta huostaanoton tai sijoituksen jälkeen.

Huostaanotto tai sijoitus voivat aiheuttaa syvän kriisin. Oppaan tärkein viesti on, että kriisistä voi selvitä ja siihen on olemassa apua.

Opas on syntynyt yhteistyönä, jonka osapuolet olivat Kasper – Kasvatus- ja perheneuvonta ry:n Voikukia-toiminta ja Kehitysvammaisten Tukiliiton Vahvistu vanhempana -hanke.

Sanastoa

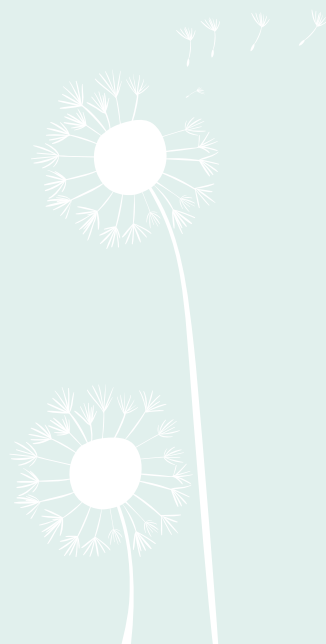
Huostaanotto

Huostaanotto tarkoittaa, että kunnan sosiaalitoimi päättää, ettei lapsi voi olla kotona. Sosiaalityöntekijät etsivät lapselle paikan, jossa hänestä huolehditaan.

Sijoitus

Sijoitus tarkoittaa, että lapsi muuttaa asumaan kodin ulkopuolelle sijaishuoltopaikkaan.

Päätös huostaanotosta tai sijoittamisesta on viranomaispäätös. Käytännössä sen tekee yleensä johtava sosiaalityöntekijä.

2.

Huostaanotto ja sijoittaminen ovat osa lastensuojelua

Lastensuojelun tarkoitus on turvata lapsen kasvu ja kehitys.

Jos turvallinen kasvu ja kehitys ovat vaarassa lapsen kotona, lapsi tarvitsee apua. Silloin lastensuojelu voi päättää, että lapsi otetaan huostaan tai sijoitetaan kodin ulkopuolelle sijaishuoltoon esimerkiksi toiseen perheeseen.

Huostaanotto ja lapsen sijoittaminen ovat siis osa lastensuojelua. Lastensuojelu taas perustuu lakiin, tarkemmin sanoen lastensuojelulakiin.

Kun lapsi otetaan huostaan tai sijoitetaan kodin ulkopuolelle, vanhempien asema muuttuu. He eivät enää ole lapsen lähivanhempia, vaan heistä tulee etävanhempia. He eivät enää päättä lapsen asioista, vaan päätökset tekee sosiaalitoimi.

Huostaanotto pitää aina perustella

Huostaanottoon tai sijoittamiseen pitää olla vakavat perustelut. Lapsen turvallinen kasvu ja kehitys voivat vaarantua eri syistä.

Turvallinen kasvu ja kehitys voivat olla vaarassa esimerkiksi väkivallan takia. Myös vakavat puutteet huolenpidossa haittaavat lapsen turvallista kasvua ja kehitystä.

Joskus lapsi voi itse käyttäytyä itselleen haitallisella tavalla.

Vanhempia kuullaan ennen päätösten tekoa.

Lapsi saattaa esimerkiksi käyttää päihteitä, tai hän on voinut tehdä vakavan rikoksen. Nämäkin voivat olla perusteita huostaanottoon tai sijoitukseen.

Muita syitä ovat lapsen psyykkiset ongelmat tai itsetuhoisuus. Itsetuhoisuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että lapsi haluaa vahingoittaa itseään.

Huostaanotto ja sijoittaminen ovat raskaita ja vaativia toimenpiteitä. Ennen kuin niihin ryhdytään, pitää aina ensin kokeilla, onko avohuollon palveluista riittävästi apua.

Jos avohuollon apu ei riitä ja lapsen kasvu ja kehitys ovat edelleen vakavassa vaarassa, viranomaiset hakevat lapselle huostaanottopäätöstä.

Perhe voi pyytää lausuntoja

Huostaanotto ja sijoittaminen ovat aina viimeisiä vaihtoehtoja. Jos niihin päädytään, vanhemmilla ja lapsella on oikeus tietää perustelut. Heillä on oikeus nähdä lasta koskevat asiakirjat.

Kun huostaanotosta tai sijoituksesta aletaan tehdä päätöksiä, sosiaalityöntekijät pyytävät usein lausuntoja niiltä toimijoilta, jotka tuntevat lasta ja perhettä. Heitä voivat olla esimerkiksi jotkut koulun ja päiväkodin työntekijät.

Myös perhe voi pyytää lausuntoja sellaisilta tahoilta, jotka tuntevat lapsen. Lausunnot annetaan sosiaalityöntekijälle. Hän päättää, onko lausunnoilla merkitystä, kun hän tekee päätöstä huostaanotosta tai sijoituksesta.

Jos lapsi on välittömässä vaarassa, hänet sijoitetaan kiireellisesti.

Kun lapsi on saatu turvaan, tehdään ratkaisuja pitemmälle tulevaisuuteen.

Lasta ja vanhempia kuullaan, kun päätöksiä valmistellaan

Kun lastensuojelun päätöksiä tehdään, kuullaan vanhempia eli he voivat kertoa mielipiteensä. Myös 12 vuotta täyttänyt lapsi saa kertoa oman mielipiteensä huostaanotosta.

12 vuotta nuoremman lapsen mielipide selvitetään. Ajatusten kertominen on lapsen oikeus.

Sosiaalityöntekijä järjestää kuulemista varten tilaisuuden. Kuulemistilaisuudessa kerrotaan lapselle ja vanhemmille, mitä huostaanotto tarkoittaa ja miksi sosiaalitoimi pitää sitä tarpeellisena.

Heille kerrotaan siitä, miten huostaanotto vaikuttaa lapsen ja perheen oikeuksiin. Lisäksi he saavat tietoa paikasta, jota viranomaiset ovat ajatelleet lapsen sijaishuoltopaikaksi.

Kuulemistilaisuudessa lapselta ja vanhemmilta kysytään, hyväksyvätkö he huostaanoton ja sijaishuoltopaikan. Jos he hyväksyvät, johtava sosiaalityöntekijä päättää huostaanotosta tai sijoituksesta.

Jos vanhemmat ja 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustavat huostaanottoa, päätöksen tekeminen siirtyy hallinto-oikeuteen.

Sosiaalitoimi lähettää hallinto-oikeudelle huostaanottohakemuksen sekä kaikki asiakirjat, jotka liittyvät hakemukseen. Huoltaja saa kopion hakemuksesta.

Huoltajalla on oikeus antaa oma vastineensa asiassa, eli kertoa oma näkemyksensä mahdollisesta huostaanotosta.

Sosiaalityöntekijä tiedottaa lapselle ja vanhemmille hakemuksen käsittelyn eri vaiheista hallinto-oikeudessa.

Sosiaalityöntekijä valitsee lapselle sijaishuoltopaikan. Sijaishuolto tarkoittaa sitä, että lapsen kasvatusta ja hoitoa järjestetään muualla kuin kotona.

Lapsi pyritään sijoittamaan ensisijaisesti perhehoitoon eli sellaiseen perheeseen, jonka vanhemmat on koulutettu sijaisvanhemmiksi.

Perhehoidon lisäksi muita vaihtoehtoja ovat lapsen sukulaiset tai muut läheiset ihmiset, ammatilliset perhekodit, lastenkodit ja koulukodit. Sijoituspaikka valitaan lapsen tarpeiden mukaan.

Lapsen ja vanhemman asiakassuunnitelmat

Huostaanottoon tai sijoitukseen kuuluu myös sen suunnittelu, miten lapsen ja perheen tilannetta pyritään parantamaan.

Sanastoa

Kiireellinen sijoitus

Jos lapsi on välittömässä vaarassa, hänelle järjestetään nopeasti paikka, jossa hänestä pidetään huolta.

Kiireellinen sijoitus saa kestää enintään 30 vuorokautta. Sen aikana sosiaalitoimen pitää selvittää, tarvitseeko lapsi sijoituspaikan pidemmäksi aikaa.

Kiireellistä sijoitusta voidaan jatkaa vielä toiset 30 vuorokautta. Sen jälkeen lapsi palaa kotiin tai hänet otetaan huostaan.

Huostaanottotarpeen arviointi

Huostaanotto pitää perustella. Sitä varten sosiaaliviranomaiset arvioivat lapsen ja perheen tilanteen.

Arvioinnissa tarkastellaan näitä asioita:

- mikä on lapsen etu,
- millaisissa oloissa lapsi kasvaa,
- riittävätkö avohuollon tukitoimet ja
- käyttäytyykö lapsi itselleen haitallisella tavalla.

Näkökulmana on lapsen etu, eli mahdollisuus kasvaa ja kehittyä turvallisesti.

Suunnitteluun kuuluvat keinojen rinnalla tavoitteet: mitä muutoksia perheen tilanteessa pitää tapahtua eli miten keinojen pitäisi vaikuttaa? Vaikutusten tulisi näkyä huostaanoton tai sijoituksen aikana.

Suunnittelun kokonaisuutta sanotaan lapsen asiakassuunnitelmaksi. Keinojen ja tavoitteiden lisäksi suunnitelmaan kirjataan, miten sijoituksen aikana pidetään yhteyttä.

Suunnitelman tekee sosiaalityöntekijä. Hän tekee sen neuvottelussa, jolla on pitkä nimi: asiakassuunnitelmaneuvottelu.

Neuvotteluun kutsutaan lapsen vanhempi ja usein myös sijaishuoltopaikan edustaja.

Vanhempi ja lapsi saavat suunnitelman kirjallisena, ja se tarkistetaan ainakin kerran vuodessa.

Vanhemmalla on oikeus saada myös oma asiakassuunnitelma. Siinä arvioidaan, millä keinoilla lapsi voisi palata kotiin.

Jos vanhemmalla on päihdeongelmia tai mielenterveyden ongelmia, suunnitelma voidaan tehdä yhdessä aikuissosiaalityön tai päihdehuollon ja mielenterveyshuollon kanssa.

Sanastoa

Lapsen asiakassuunnitelma

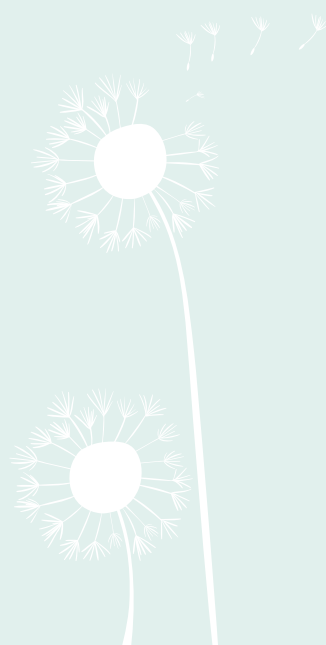
Asiakirja, joka sisältää suunnitelman lapsen ja perheen tilanteen parantamiseksi. Suunnitelmassa ovat tavoitteet ja keinot, joilla tavoitteisiin pyritään.

Asiakirjan laatii sosiaalityöntekijä, mutta suunnitteluun osallistuvat myös lapsi, vanhemmat ja sijaishuoltopaikan edustajat.

Vanhemman asiakassuunnitelma

Asiakirja, joka sisältää suunnitelman, miten vanhemman tilannetta ja vanhemmuutta pyritään parantamaan.

Suunnitelmassa ovat tavoitteet ja keinot, joilla ne voidaan saavuttaa.

3.

Huostaanotto päättyy viimeistään täysi-ikäisenä

Huostassapito lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta eli tulee täysi-ikäiseksi.

Huostaanotto on voimassa toistaiseksi, eli se ei ole lopullinen.

Huostassapito lakkaa aina, kun lapsi täyttää 18 vuotta eli tulee täysi-ikäiseksi.

Huostaanotto voidaan kuitenkin lopettaa jo sitä ennen.

Jos huostaanotto halutaan lopettaa, lapsen oma sosiaalityöntekijä arvioi, voidaanko huostaanotto lopettaa vai pitääkö sitä jatkaa.

Jos lapsi tai huoltaja hakee huostaanoton lopettamista, sosiaalityöntekijä arvioi tilannetta. Arvioinnissa täytyy huomioida aina lapsen etu.

Kun lapsen etua arvioidaan, otetaan huomioon seuraavia asioita:

- huoltajan tilanne ja kyky vastata lapsen tarpeisiin,
- kuinka kauan sijaishuolto on kestänyt,
- lapsen ja sijaisvanhempien kiintymyssuhteen laatu,
- lapsen ja vanhempien kanssakäyminen ja
- lapsen mielipide.

Lapsella on oikeus jälkihuoltoon

Kun huostaanotto on päättynyt, lapsella tai nuorella on oikeus jälkihuoltoon 25-vuotiaaksi asti.

**Arvioinnissa
täytyy huomioida
aina lapsen etu.**

Jälkihuolto tarkoittaa sitä, että lapsella tai nuorella on mahdollisuus saada lastensuojelun tukitoimia.

Niitä ovat sosiaalityöntekijän tuki, sosiaaliohjaus sekä tuki opintoihin, työllistymiseen ja asumiseen sekä taloudelliseen tilanteeseen.

Jälkihuolto ei ole pakollista, mutta jos lapsi tai nuori haluaa sitä, hänelle tehdään yksilöllinen jälkihuoltosuunnitelma.

4.

Vanhemmuus jatkuu myös huostaanoton ja sijoituksen aikana

Vanhempana oleminen ei lopu huostaanottoon ja sijoitukseen.

Olet edelleen lapsesi äiti tai isä. Olet lapsellesi edelleen tärkeä. Lapselle on tärkeää säilyttää yhteys myös sisaruksiin, isovanhempiin ja muihin läheisiin sukulaisiin.

Huostaanotto tuo lapsen elämään uusia ihmisiä, esimerkiksi sijaisvanhemmat tai laitoksen ohjaajat.

Sinä ja lapsen toinen vanhempi olette rinnakkaisvanhempia ja toimitte yhteistyössä sijaisvanhempien tai ohjaajien kanssa. On tärkeää, että yhteistyö sujuu ja voitte keskustella lapsen asioista rakentavasti ja asiallisesti.

Lapsellesi huostaanotto on suuri muutos elämässä, mutta voit edelleen tukea häntä ja osallistua hänen elämäänsä.

Voit helpottaa lapsesi oloa, jos annat hänelle luvan kiintyä häntä hoitaviin aikuisiin.

Voit pyytää apua ja tukea itsellesi sosiaalityöntekijältä ja lapsen sijoituspaikasta.

Jos olet lapsesi huoltaja, huostaanotto ei muuta huoltajuutta; olet edelleen lapsesi huoltaja. Sinulla säilyy oikeus saada tietoa esimerkiksi niistä asioista, jotka liittyvät lapsen koulunkäyntiin.

Sanastoa

Sijaishuoltopaikka

Sijaishuoltopaikka voi olla sijaisperhe tai perhekoti tai lastensuojelulaitos. Se on siis paikka, jossa lapsi asuu sen jälkeen, kun hänet on otettu huostaan ja sijoitettu kodin ulkopuolella.

Sijaishuoltopaikalla on päävastuu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta.

Kuuleminen

Kuuleminen tarkoittaa tässä sitä, että asianosaiset voivat kertoa mielipiteensä ja näkemyksensä huostaanotosta tai sijoituksesta. Heitä pitää kuulla myös sijoituspaikan vaihdosta ja päättämisestä.

Asianosaisia ovat lapsen lisäksi biologiset vanhemmat ja läheiset, joiden hoidossa lapsi on ollut ennen kuin huostaanottoa tai sijoitusta on alettu valmistella.

12 vuotta täyttänyttä lasta kuullaan aina, mutta myös sitä nuoremman lapsen mielipide pyritään selvittämään. Mielipiteen kertominen on lapsen oikeus.

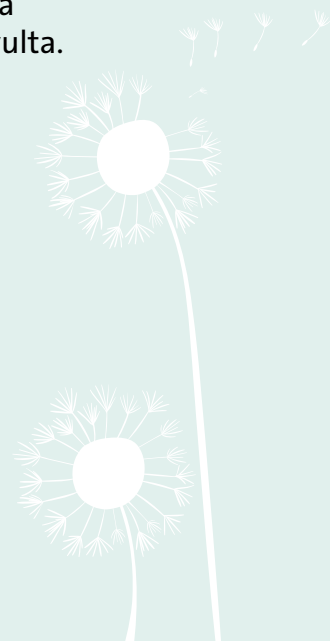
Rajoitustoimenpiteet

Joskus voi olla tarpeen rajoittaa lapsen vapautta, yksityisyyttä ja omaisuuden hallussapitoa. Rajoittamista tehdään, jos sillä tavalla voidaan tukea lapsen turvallista kasvua ja kehitystä.

Vapauden rajoittamista sanotaan rajoitustoimenpiteiksi, ja niitä saa tehdä vain laitoshoidossa. Rajoittamiselle pitää olla perustelut. Lisäksi rajoitusten pitää olla yksilöllisiä. Se tarkoittaa, että rajoitukset kohdistuvat vain yhteen lapseen eivätkä esimerkiksi kaikkiin laitoksen lapsiin.

Rajoitustoimenpiteet perustuvat lastensuojelulakiin. Rajoituksista pitää tehdä kirjalliset päätökset, jos niitä ei ole sovittu lapsen asiakassuunnitelman neuvottelussa.

Lisätietoa rajoitustoimenpiteistä on muun muassa THL:n nettisivulta. Kirjoita hakuun sanat ”rajoitukset sijaishuollossa”.

5. Huostaanoton vaikutuksia

Huostaanotto vaikuttaa elämääsi monella tavalla.

Vaikutukset näkyvät raha-asioissa sekä lapsen ja sinun yhteydenpidossa. Tilanne vaikuttaa myös tunteisiin.

Taloudellinen tilanne voi muuttua

Huostaanotto voi muuttaa perheesi taloudellista tilannetta.

Lapsilisät, elatusuet ja vammaistuet maksetaan sijaishuoltopaikkaan. Useimmat lapsikorotukset loppuvat. Sosiaalityöntekijä huolehtii näistä muutoksista.

Kaikki asiat eivät kuitenkaan muutu: olet elatusvelvollinen silloinkin, kun lapsi asuu kodin ulkopuolella. Elatusvelvollisuus on sitä, että korvaat lapsen hoitokustannuksia. Korvaus voidaan periä molemmilta vanhemmilta, ja sen määrä lasketaan tulojen mukaan. Voit pyytää apua lastenvalvojalta elatustukien selvittämiseen.

Jos tilanne tuntuu sinusta epärealistiselta, muista, että perityt korvaukset ovat lapsen hyväksi.

Huostaanotto ja sijoitus vaikuttavat myös lapsen ja vanhemman tapaamisiin. Saat tavata lastasi sovitusti. Tapaamisista voi tulla matkakuluja, mutta niihin voi saada tukea.

Lisäksi voit saada korvausta siitä, jos lapsi viettää aikaa luonasi sijoituksen aikana.

Tätä korvausta sanotaan luonapitokorvaukseksi.

Voit neuvotella korvauksista sosiaalityöntekijän kanssa esimerkiksi silloin, kun teette asiakassuunnitelmaa.

Koska lapsi asuu sijoituksen ajan muualla, asumistukeesi ja toimeentulotukeesi voivat muuttua.

Sinun pitää itse ilmoittaa Kelalle lapsen muuttamisesta pois. Sitten Kela tekee muutokset asumistukeen ja toimeentulotukeen.

Jos sinusta on vaikea hoitaa asumistukeen ja toimeentulotukeen kuuluvia asioita, keskustele niistä aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijän kanssa. Saat häneltä neuvoja ja ohjeita.

Kun lapsen huostaanotto ja sijoitus päättyvät, lapsi saa käyttöönsä niin sanotut itsenäistymisvarat. Varat on tarkoitettu itsenäisen elämän perustamiseen.

Tapaamisia ja neuvotteluja lastensuojelun kanssa

Aluksi lastensuojelun tapaamisia ja neuvotteluja on paljon. Tilanne voi olla raskas, ja sinusta voi tuntua, ettet jaksakaan mennä tapaamisiin.

Tapaamiset ja neuvottelut ovat kuitenkin tärkeitä. Sinun kannattaa mennä tapaamisiin, jos suinkin jaksat. Niissä sovitaan asioista, jotka koskevat lapsen hoitoa.

Sinä tiedät eniten perheesi ja lapsesi tilanteesta. Jos et ole mukana tapaamisissa ja neuvotteluissa, viranomaiset joutuvat tekemään päätöksiä ilman tätä tietoa.

Tapaamiset voivat jännittää etukäteen, ja se on ihan ymmärrettävää. Jännitystä voi helpottaa, kun sosiaalityöntekijä kertoo sinulle, mitä asioita tapaamisessa käsitellään ja keitä on paikalla.

Voit miettiä etukäteen, mistä asioista ja kysymyksistä haluat puhua.

Jos mahdollista, tee muistilista näistä asioista ja kysymyksistä.

Tapaamisen aikana voit tehdä muistiinpanoja ja merkitä päivämääriä kalenteriin heti, kun päätätte niistä.

Tarvitsetko tukihenkilön?

Voit ottaa tukihenkilön mukaan tapaamiseen. Hän voi rohkaista sinua ja auttaa ottamaan puheeksi sinulle tärkeitä asioita lapsesi äitinä tai isänä.

Joskus palavereissa saatetaan puhua vaikeaa viranomaisten kieltä. Silloin tukihenkilö voi selittää, mitä asiat tarkoittavat sinun, perheesi ja lapsen elämässä.

Huoltajan oikeudet

Huoltajana sinulla on oikeus:

- päättää lapsen nimestä, kansallisuudesta ja uskonnosta,
- toimia lapsen edunvalvojana muun muassa taloudellisissa tilanteissa,
- pitää yhteyttä lapseen sovitulla tavalla, jos se ei ole lapsen edun vastaista tai jos sosiaalityöntekijä ei tehnyt päätöstä yhteydenpidon rajoittamisesta,
- saada tietoa lapsen asioista ja
- osallistua lasta koskevien päätösten tekemiseen esimerkiksi kouluasioissa ja terveydenhoidossa.

Kun lapsi on sijoitettuna, et voi enää päättää niistä asioista, jotka kuuluvat lapsen päivittäiseen hoitoon, huolenpitoon ja kasvatukseen.

6. Monenlaisia tunteita

Lapsen sijoittaminen pois kodista se on valtava muutos lapselle ja vanhemmalle.

Sijoittaminen nostaa esiin monenlaisia tunteita, jopa kriisin. Usein kriisi iskee täysillä sitten, kun lapsi on muuttanut pois.

Kaikenlaiset tunteet ovat sallittuja, ja on luonnollista, että vanhempi ja lapsi reagoivat suureen muutokseen tunteilla.

Tunteiden kirjo voi ulottua häpeästä rakkauteen. Muita tunteita ovat esimerkiksi avuttomuus, pelko, masennus, epätoivo, viha ja syyllisyys.

Vanhempi ja lapsi voivat olla huolissaan siitä, miten lapsi pärjää sijoituspaikassa.

Vanhempi voi olla helpottunut siitä, että vaikea tilanne on ratkaistu. Tunteet voivat olla ristiriitaisia. Helpotuksen tunne voi aiheuttaa syyllisyyttä.

Vanhempi voi myös olla pettynyt siihen, että lapsi sijoitettiin pois kodista. Hän voi surra ja ikävöidä.

Olisi hyvä, että et kiellä itseäsi tuntemasta jotakin tunnetta.

Tunteiden käsittelyyn saa apua ja tukea

Muista, että kriisistä voi aina selviytyä. Kriisistä selviytymiseen kuuluu tunteiden käsittely. Siihen voi saada apua ja tukea, ja sitä kannattaa ottaa vastaan.

Tuen tarjoaminen on lastensuojelun tehtävä. Vanhemmat voivat olla kriisin keskellä liian väsyneitä hakemaan sitä itse.

Vanhemmat eivät aina myöskään ymmärrä, että tukea saa ja se voi oikeasti auttaa. Siksi on tärkeää, että lastensuojelu tarjoaa tukea hyvin selvästi ja ymmärrettävästi.

Joskus voi käydä niin, että vanhempi ei halua tukea, jos huostaanotto on tehty vasten hänen tai lapsen tahtoa.

Lastensuojelu voi tarjota vanhemmalle avuksi sosiaaliohjausta. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että voit purkaa ja käsitellä tunteitasi koulutetun ammattilaisen kanssa.

Apua ja tukea voit saada myös aikuissosiaalityöstä, terveyskeskuksen psykiatriselta sairaanhoitajalta, työterveydestä ja verkkopalveluista. Voit purkaa ja käsitellä tunteitasi koulutetun ammattilaisen kanssa.

Vertaistuki voi auttaa. VOIKUKKIA-vertaistukiryhmä on niille vanhemmille, joiden lapsi on otettu huostaan tai sijoitettu kodin ulkopuolelle.

Selvitä, toimiiko sinun paikkakunnallasi VOIKUKKIA-vertaistukiryhmä. Voit kysyä asiasta esimerkiksi lastensuojelun työntekijältä.

Vinkkejä omien tunteiden kohtaamiseen

- Hyväksy itsesi ja tunteesi.
Hyväksy myös vaikeat tunteet, esimerkiksi kateus ja mustasukkaisuus.
Ne ovat aivan normaaleja tunteita.
- Älä torju tunteitasi.
- Opettele tunnistamaan tunteitasi ja puhumaan niistä.
- Vaikka hyväksyt tunteesi,
älä anna niiden hallita itseäsi ja määrätä, miten toimit.
- Lapsi voi osoittaa kiintymystä sijaisvanhempia kohtaan,
ja tämä voi tuntua sinusta vaikealta.
Yritä nähdä asia lapsesi kannalta:
hänenä kaksi ”äitiä” tai kaksi ”isää” voi tuntua normaalilta.
- Kun tapaat lastasi, voi syntyä tilanteita,
jotka ovat sinusta hämmäntäviä tai tuntuvat loukkaavilta.
Älä jää hautomaan yksin, vaan juttele jonkun kanssa.
Voit puhua näistä tilanteista esimerkiksi
sosiaalityöntekijän tai sijaisvanhemman tai muun ammattilaisen kanssa.
- Kun tapaaminen päättyy, lapsesta voi olla vaikea erota.
Tapaamisen jälkeen mielessä pyörivät monenlaiset tunteet.
Olisi hyvä, jos voisit purkaa tunteitasi jollekulle.
- Joudut olemaan paljon erossa lapsestasi.
Silloin voi joskus olla niin kova ikävä ja tuntua niin yksinäiseltä,
että sitä on vaikea kestää.
Älä jää yksin näihin tunteisiin,
vaan etsi joku, jonka kanssa voit jutella.
Voit kirjoittaa tunteistasi esimerkiksi päiväkirjaan
tai piirtää tai maalata niitä.
- Pidä huolta jaksamisestasi ja omista voimavaroistasi.
- Muista, että saat olla iloinen ja voida hyvin.
Sinulla on lupa tehdä asioita, joista saat iloa ja hyvää oloa.
Joillekin iloa antavat liikunta, luonto ja käsityöt.
Mistä sinä saat iloa ja hyvinvointia?

7.

Tapaamiset ja yhteydenpito

Hyvä yhteistyö sijaisvanhempien kanssa on lapsesi etu.

Vanhemman mielestä lastensuojelun päätökset voivat olla huonoja, ja hän voi olla kriisissä. Hän voi olla hädissään ja hämmentynyt, kun monenlaiset tunteet myllertävät mielessä.

Vanhempi ei myöskään aina tiedä omia oikeuksiaan. Hänestä voi tuntua siltä, että hänet on jätetty ulkopuolelle lapsen asioissa eikä hän saa osallistua lapsen arkeen niin kuin haluaisi.

Kaikkien näiden syiden vuoksi yhteistyö lapsen sijaisvanhempien ja lastensuojelun kanssa voi tuntua ylivoimaiselta.

Sinua voi auttaa, jos muistat, että hyvä yhteistyö on lapsesi etu. Se auttaa lasta saamaan parhaan mahdollisen hoidon.

Yhteydenpito sijaisvanhempien kanssa

Voit pitää yhteyttä sijaisvanhempiin säännöllisesti. On luonnollista ja oikein, että haluat olla selvillä lapsesi tilanteesta.

Saat kysyä ja olla kiinnostunut lapsen kehityksestä. Voi kysyä ja keskustella päivähoidosta, koulusta, terveydestä, kavereista, oppimisesta, hyvinvoinnista tai muista kuulumisista.

Jokainen perhe on erilainen, ja ratkaisutkin ovat erilaisia.

Jos yhteistyössä sijaisvanhempien kanssa on ongelmia, juttele asiasta lapsesi sosiaalityöntekijän kanssa. Yhdessä voitte etsiä ratkaisuja.

Jotkut vanhemmat kokevat, että he saavat sijaisvanhemmilta tarpeeksi tietoa lapsensa tilanteesta. Osa taas kokee, että he ovat ulkona lapsen asioista.

Sinua vanhempana voi auttaa yhteistyössä sen muistaminen, että sijaisvanhempia voi jännittää. Tilanne on heillekin uusi, ja hekin voivat jännittää, miten yhteistyö alkaa sujua.

Myös sijaisvanhemmilla voi olla ristiriitaisia tunteita, ja työnjako lapsen asioissa voi olla heillekin epäselvä.

Vanhempien ja sijaisvanhempien kannattaa selvittää epäselvät asiat toistensa ja lastensuojelun työntekijän kanssa.

Ensimmäinen tapaaminen lapsen muuton jälkeen

Tapaaminen on uusi tilanne kaikille. Vanhempi ja lapsi tapaavat esimerkiksi omassa kodissa, sijaishuoltopaikassa, perhetukikeskuksessa tai muussa paikassa. Paikalla voi olla muitakin ihmisiä.

Olet ehkä epävarma, mitä tapaamisessa tapahtuu. Saatat jännittää, mitä voit tehdä lapsesi kanssa tai mistä voit puhua lapsen ja sijaisvanhempien kanssa.

Voit jutella tapaamisesta etukäteen sosiaalityöntekijän tai sijaisvanhempien kanssa. Voit esimerkiksi kysyä, saatko olla lapsen kanssa kahdestaan vai keitä muita on paikalla.

Vuorovaikutusta helpottaa, kun jokainen on ystävällinen muille ja kunnioittaa muita.

Varaudu siihen, että lapsi saattaa käyttäytyä uudella, ehkä erikoisellakin tavalla. Onhan tilanne uusi ja outo myös lapsellesi, ja hänelle voi tulla muistoja siitä, kun hän asui kanssasi kotona. Todennäköisesti hän on ikävöinyt sinua.

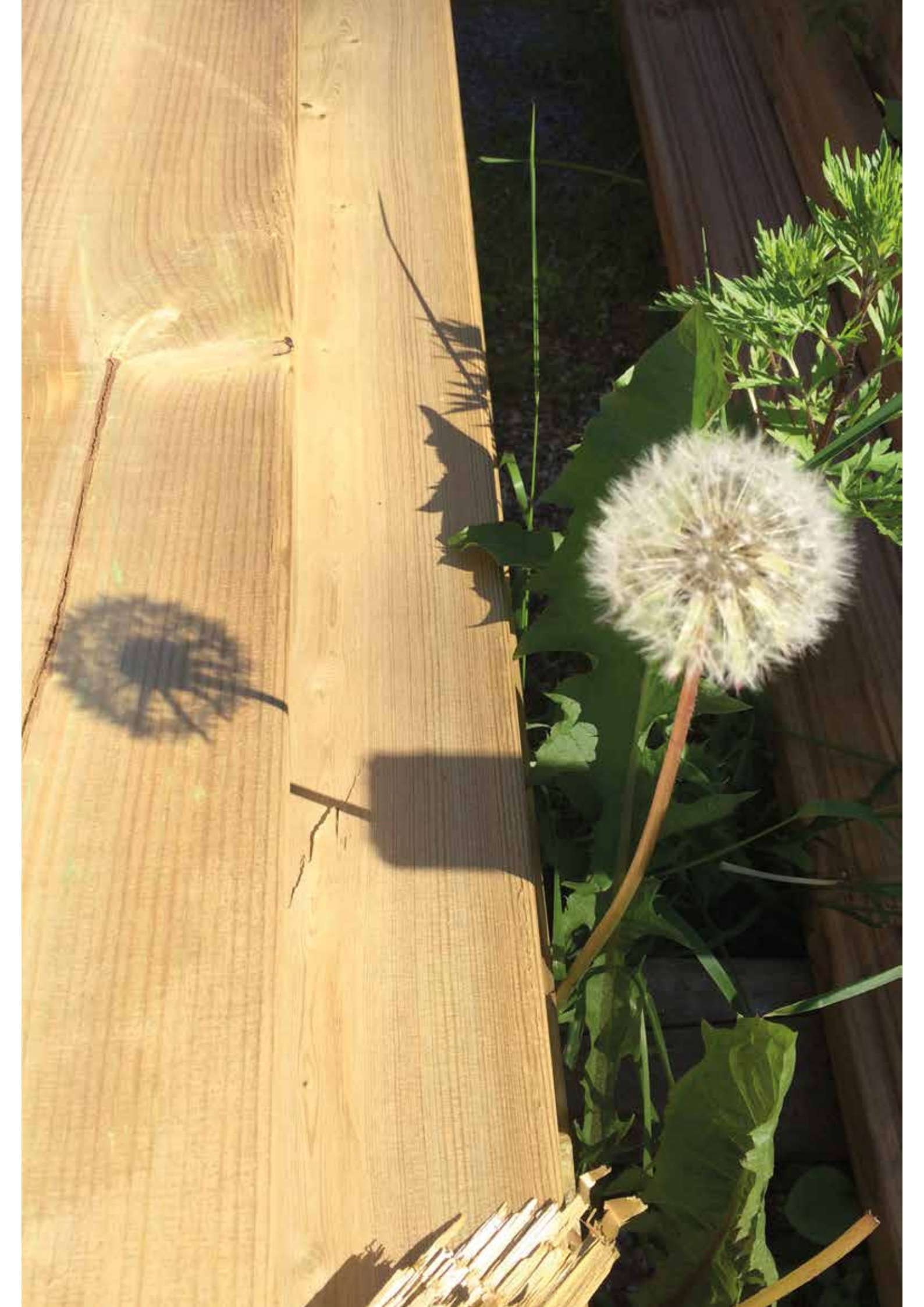
On tärkeää, että annat lapsen tuntea ja ilmaista niitä tunteita, joita hänelle tulee. Joskus lapsen käyttäytymiselle pitää ehkä asettaa rajoja. Siksi olisi hyvä, että sovitte pelisäännöt yhdessä sijaisvanhempien kanssa. Sopikaa pelisäännöistä niin, että lapsi kuulee ja näkee teidän sopivan niistä yhdessä.

Suhde omaan lapseen on kaikkein tärkein

Sinulle voi tulla vaikeita tunteita tapaamisten aikana ja niiden jälkeen. Älä kuitenkaan luovu lapsesi tapaamisesta, sillä lapsi on kaikkein tärkein! Omien tunteidesi käsittelyyn voit hakea tukea ja apua esimerkiksi sosiaalityöntekijän kautta.

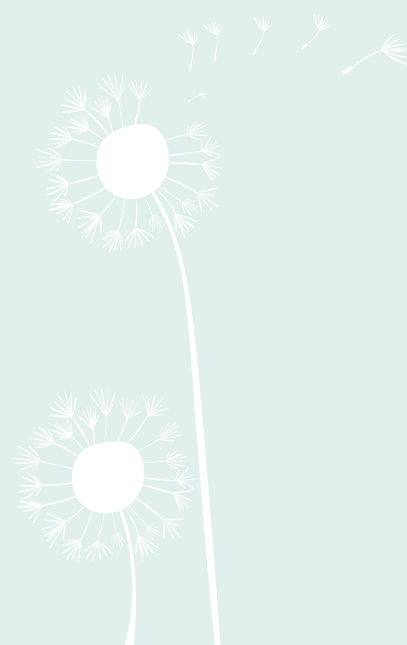
Ehkä sinusta tuntuu siltä, että tapaat lastasi liian harvoin tai tapaamiset kestävät liian vähän aikaa. Kysy sosiaalityöntekijältä, miksi tapaamisia on niin harvoin ja miksi ne ovat niin lyhyitä.

Sinulla on lupa kysyä tapaamisiin liittyvistä asioista ja kertoa omista toiveistasi. Saat myös ehdottaa muutoksia tapaamisiin.

Ajatuksia ja vinkkejä yhteistyöstä

- Sijaisvanhemmat pitävät lapsista ja haluavat huolehtia heistä.
- Sijaisvanhemmat ovat tavallisia ihmisiä, joiden kanssa voit keskustella samalla tavalla kuin muidenkin kanssa. Kukaan ihminen ei ole täydellinen, eivät hekään.
- Sinun ei tarvitse olla kiitollisuudenvelassa sijaisvanhemmille. Riittää, että olet heitä kohtaan yhtä asiallinen ja ystävällinen kuin kaikkia muitakin kohtaan.
- Aikuisten ei tarvitse kilpailla lapsesta, koska lapselle ovat tärkeitä kaikki aikuiset, jotka hoivaavat häntä.
- Auta lastasi sopeutumaan sijaishuoltoon. Voit esimerkiksi osoittaa hänelle, että hyväksyt hänen asumisensa siellä. Se on lapsen toinen koti.
- Jos jokin asia vaivaa sinua, ota se rohkeasti puheeksi sijaisvanhempien kanssa. Älä kuitenkaan tee sitä lapsen kuullen. Aikuisten riitely aiheuttaa lapselle huolta ja turvattomuuden tunnetta.
- Älä arvostele lapselle sijaisvanhempia ja sijaishuoltoa.
- Älä utele lapselta sijaishuoltoa asioita. Anna lapsen kertoa itse sen verran kuin hän haluaa kertoa.
- Noudata vierailusopimusta ja muita sovittuja asioita. Tapaamisen peruminen aiheuttaa lapsellesi paljon pahaa mieltä.
- Kaikki aikuiset: Sopikaa yhteisistä pelisäännöistä, joita lapsi noudattaa sijaishuoltopaikassa ja vanhemman luona. Käyttäytykää asiallisesti ja kunnioittavasti toisianne kohtaan. Älkää puhuko pahaa toisistanne lapselle.

8.

Pidä huolta itsestäsi

Muista, että apua voi hakea ja saada.

Muista, että vanhemmuus jatkuu.
Olet edelleen lapsesi isä tai äiti.
Pidä huolta itsestäsi.

Mitä paremmin jaksat ja voit,
sitä paremmin pystyt tukemaan lastasi.
Jokainen ansaitsee hyviä asioita.
Myös sinä saat tehdä asioita,
joista nautit ja saat iloa ja hyvää mieltä.
Ole armollinen itsellesi,
olet tehnyt parhaasi siinä hetkessä.

Hae rohkeasti apua ja tukea.
Kaikesta voi selviytyä.
Muista, että sinä olet arvokas.

Sinun hyväsi ei ole pois lapselta.
Mieti, mitä kivaa
paras ystäväsi neuvoisi sinua
tekemään juuri nyt
– ja tee se!

Vanhemman muistilista

- Olet tärkeä lapsellesi, ja lapsesi tarvitsee sinua.
  - Säännölliset tapaamiset ovat lapsellesi tärkeitä. Hänelle on tärkeää tuntea, että hän merkitsee sinulle paljon etkä hylkää häntä.
  - Jos et pääse tapaamiseen, ilmoita lapsellesi ja sijaisvanhemmille ja sovi uusi ajankohta. Tapaamisen peruminen on lapselle raskas pettymys, ja sen tekee vielä raskaammaksi, jos et ilmoita peruuntumisesta.
  - Sinua saattaa mietityttää jokin tapaamisissa tai niiden järjestelyissä. Juttele asioista rohkeasti sijaisvanhempien kanssa. Voit puhua näistä asioista myös sosiaalityöntekijän kanssa.
  - Mitä voit tehdä lapsen kanssa tapaamisessa? Puuhaile tavallisia arkisia asioita. Se on arjen jatkuvuutta ja antaa lapselle turvallisuuden tunnetta.
  - Juttele lapsen elämän tavallisista asioista: Mitä hän on tehnyt? Mitä koulussa tai päivähoitossa on tapahtunut? Mitä lapsi on oppinut? Mistä lapsi pitää? Myös tunteista saa puhua!
  - Älä korvaa poissaoloasi hemmottelulla ja keksimällä jotakin erityistä tekemistä.
- Arki on parasta ja toimii ihan hyvin.

Vanhemmuus jatkuu

Vanhempi on aina
oman lapsensa vanhempi.
Vanhemmuus jatkuu silloinkin,
jos lapsi otetaan huostaan
tai sijoitetaan kodin ulkopuolelle.

Huostaanotto tai sijoitus
voivat aiheuttaa syvän kriisin.
Kriisistä voi selvitä, ja siihen saa apua.

Tämä opas on tarkoitettu kaikille,
jotka haluavat selkokielellä tietoa
lastensuojelusta ja vanhemmuudesta
huostaanoton tai sijoituksen jälkeen.

Opas on syntynyt yhteistyönä,
jonka osapuolet olivat
Kasper – Kasvatus- ja perheneuvonta ry:n
Voikukkia-toiminta ja
Kehitysvammaisten Tukiliiton
Vahvistu vanhempana -hanke.

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Pinninkatu 51
33100 Tampere
www.tukiliitto.fi

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ TUKEE TOIMINTAAMME
VEIKKAUKSEN TUOTOLLA